

1. Riktlinjer för god ekonomisk hushållning och resultatutjämningsreserv (RUR)

I enlighet med kommunallagen ska kommuner ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Fullmäktige ska besluta om riktlinjer för god ekonomisk hushållning för kommunen. Nämnder och styrelsen ska förhålla sig till riktlinjerna så att verksamheten över tid bedrivs ändamålsenligt och bidrar till en hållbar utveckling och en god ekonomisk hushållning ur ett helhetsperspektiv.

Kommunkoncernen ska omfattas av riktlinjer för god ekonomisk hushållning, med undantag för balanskravsresultat och sjukfrånvaro. I budget ska anges finansiella och verksamhetsmässiga mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Vidare ska revisorerna skriftligen göra en bedömning om resultaten i årsbokslut och delårsrapport är förenliga med beslutade finansiella mål.

Enligt lag om kommunalbokföring och redovisning (2018:597) ska förvaltningsberättelsen i årsredovisningen innehålla en utvärdering av om målen och riktlinjerna har uppnåtts och följts. Förvaltningsberättelsen ska även innehålla en utvärdering av kommunens ekonomiska ställning. För privata utförare, det vill säga de som inte utgör ett kommunalt koncernföretag, ska information lämnas om sådana förhållanden som är av väsentlig betydelse för kommunens verksamhet eller ekonomi.

Riktlinjer för god ekonomisk hushållning ska ange ett långsiktigt och strategiskt perspektiv på verksamhet och ekonomi som sträcker sig längre än ett mål- och budgetperspektiv. God ekonomisk hushållning har både ett finansiellt perspektiv och ett verksamhetsperspektiv. Grundprincipen för det finansiella perspektivet innebär att varje generation själv ska bära kostnaderna för den service som den konsumerar. Principen för verksamhetsperspektivet innebär att kommunen ska bedriva sin verksamhet på ett kostnadseffektivt och ändamålsenligt sätt. Dessa perspektiv har i Haninge kommun hanterats inom ramen för ordinarie mål- och budgetdokument.

Kommunens verksamheter ska bedrivas enligt de mål och inriktningar samt de ekonomiska ramar som fastställs årligen av kommunfullmäktige i Mål och budget. De utvecklingsmål som fullmäktige beslutar om, med tillhörande indikatorer, utgör också verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning. I budgetbeslutet ska det framgå vilka utvecklingsmål och kvalitetsfaktorer som ska utgöra verksamhetens del i utvärderingen

av god ekonomisk hushållning. I årsredovisningen görs en samlad analys av dessa utifrån formulering i budgetbeslutet.

Kommunfullmäktige bör i det årliga mål- och budgetbeslutet ange målvärden på kortare sikt än vad de långsiktiga mål, inriktningar och indikatorer för god ekonomisk hushållning anvisar. Målvärdena ska då främja att mål, inriktningar och indikatorer för god ekonomisk hushållning uppfylls över tid. Hur väl kommunen uppfyller mål och inriktningar för god ekonomisk hushållning, med stöd av de finansiella och verksamhetsmässiga indikatorerna, följs upp årligen i samband med kommunens årsredovisning och finansiell analys.

2. God ekonomisk hushållning för Haninge kommun

God ekonomisk hushållning i Haninge kommun innebär att finansiella strategiska mål formuleras, beslutas och uppnås samt att verksamheten bedrivs långsiktigt, ändamålsenligt och effektivt. God ekonomisk hushållning handlar om att styra ekonomin både i ett kortare och i ett längre tidsperspektiv för att säkerställa att varje generation bär sina egna kostnader. Normalt sett ska ekonomin visa ett positivt resultat på en nivå som gör att förmögenheten inte urholkas av inflation eller av för låg självfinansieringsgrad av investeringar. God ekonomisk hushållning handlar även om att kommunens verksamheter ska bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Verksamheten ska vara långsiktigt hållbar vilket innebär att dagens behov ska tillgodoses utan att begränsa kommande generationers möjligheter till utveckling, både ur ett ekonomiskt och ur ett verksamhetsmässigt perspektiv. Det är därför viktigt att det finns marginaler i ekonomin, att resurserna används på effektivaste sätt och att investeringar sker på ett ansvarsfullt sätt.

Kommunfullmäktige bör i det årliga Mål och budgetbeslutet ange målvärden på kortare sikt än vad de långsiktiga mål, inriktningar och indikatorer för god ekonomisk hushållning anvisar. Målvärdena bör främja att mål, inriktningar och indikatorer för god ekonomisk hushållning uppfylls över tid. Hur väl kommunen uppfyller mål och inriktningar för god ekonomisk hushållning, med stöd av de finansiella indikatorerna, följs upp årligen i samband med kommunens årsredovisning och finansiell analys.

2.1 Inriktningsmål för god ekonomisk hushållning

- I samband med kommunfullmäktiges årliga budgetbeslut ska långsiktiga mål och inriktningar i riktlinjer för god ekonomisk hushållning ligga till grund för

de avvägningar som görs när den ekonomiska strategin konkretiseras och formuleras för budgetperioden. Analys av följsamheten till de långsiktiga målen, inriktningsmålen för god ekonomisk hushållning och de ekonomiska strategier och mål som formuleras i kommunfullmäktiges årliga budgetbeslut sker inom ramen för den ordinarie budget- och uppföljningsprocessen.

- Haninge kommuns verksamheter ska bedrivas på ett ändamålsenligt och effektivt sätt. Verksamheten ska vara långsiktigt hållbar för dagens och kommande generationers medborgare, besökare, näringsliv och föreningsliv. Det innebär att dagens behov ska tillgodoses utan att begränsa kommande generationers möjligheter till utveckling, både ur ett ekonomiskt och ur ett verksamhetsmässigt perspektiv
- Haninge kommun ska ha god kvalitet i kommunens verksamheter och en välskött och stabil kommunal ekonomi i balans, vilket är en förutsättning för att kommunen ska fortsätta att utvecklas.
- Skatteuttaget ska inte vara högre än nödvändigt och det kommunala överskottsmålet ska värnas.
- Haninge kommun ska över tid eftersträva resultatöverskott i förhållande till kommunens skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning som är förenliga med kommunens långsiktiga inriktningar och ekonomiska strategier.
- Haninge kommun ska över tid säkerställa att investeringsvolymerna är förenliga med kommunens långsiktiga finansieringsförmåga. Kommunen bör därför eftersträva att en stor andel av nettoinvesteringarna finansieras med årets resultat och avskrivningar, så att kommunen i möjligaste mån kan finansiera investeringar utan att låna eller minska egna medel. Därmed behålls det finansiella handlingsutrymmet inför framtiden.
- Haninge kommun ska över tid bedriva stadsutveckling och exploatering inom ramen för god ekonomisk hushållning. Kommunen bör därför i samband med betydande beslut om att ingå långsiktiga åtaganden i alla former eller att avyttra egendom, värdera de finansiella konsekvenserna för kommunens förmåga att upprätthålla god ekonomisk hushållning.
- Haninge kommun ska över tid värdera och säkerställa de finansiella åtaganden som är kopplade till ägandet av kommunens bolag

2.2 Finansiella indikatorer för god ekonomisk hushållning

- Haninge kommuns finansiella handlingsutrymme får över tid inte försvagas. Resultatöverskotten ska därför i snitt vara minst 2,0 procent av skatter och generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning (exklusive jämförelsestörande poster) över en rullande fyraårsperiod. Resultatnivån kan under perioder behöva vara högre än 2,0 procent beroende på planerade investeringsnivåer.
- Nettokostnadsandel mäter nettokostnader i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning. Nettokostnadsandelen i Haninge kommun ska över en rullande fyraårsperiod inte överstiga 98,0 procent. Det innebär omvänt uttryckt att summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning ska vara minst 2,0 procent högre än kostnaderna över samma period. Nettokostnadsandelen får inte överstiga 100 procent under något enskilt år av perioden. Det vill säga att nettokostnaderna aldrig får vara högre än summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.
- Soliditet mäter hur stor del av kommunens totala tillgångar som är finansierade med eget kapital. En ökande soliditet innebär att den långsiktiga betalningsförmågan förbättras. En ökad skuldsättning leder till att soliditeten sjunker. Haninge kommuns soliditet, exklusive och inklusive pensionsåtagande, ska bibehållas eller förbättras över tid. Soliditeten i Haninge kommun får inte minska jämfört med föregående år i mer än fyra år i rad, men får minska under enskilda år under perioden. Soliditeten för Haninge kommuns kommunkoncern ska bibehållas över tid.
- Kommunen ska eftersträva att ett långsiktigt finansiellt handlingsutrymme bibehålls eller förstärks. Ett viktigt mått för en ekonomiskt hållbar kommun är självfinansieringsgraden, det vill säga hur stor andel av nettoinvesteringarna som finansieras av egna medel. Egna medel definieras som kommunens resultat och avskrivningar. Om måttet är 100% behöver kommunen inte låna upp ytterligare kapital, utan finansierar sina investeringar helt med egna medel. Detta mål bör eftersträvas på lång sikt. Under perioder av tillväxt och hög investeringsnivån är dock målet på kortare sikt att självfinansieringsgraden bör uppgå till mellan 50-100 procent över en rullande fyraårsperiod, och inte vara lägre än 40 procent under ett enskilt år av perioden.

- Kommunens budgetföljsamhet ska vara god. Nettokostnaderna får inte avvika mer än 0,5%, i förhållande till nettobudget under en rullande fyraårsperiod. Budgetföljsamhet definieras som budgeterad nettokostnad minus utfall nettokostnad, dividerat med verksamhetens kostnader i årsredovisningens resultaträkning. Nettokostnaderna får inte överstiga nettobudget med mer än 1 procent under något enskilt år under perioden.

3. Resultatutjämningsreserv (RUR)

Sedan 2013 finns det i kommunallagen en möjlighet att, under vissa förutsättningar, reservera delar av ett positivt resultat i en resultatutjämningsreserv (RUR). Denna reserv kan sedan användas för att utjämna intäkter över en konjunkturcykel, under förutsättning att resultatet för året, efter balanskravsjusteringar, är negativt. RUR är frivillig att tillämpa, men de som inför det behöver fatta beslut om hur reserven ska hanteras. Det ska i riktlinjerna för god ekonomisk hushållning framgå hur det avses att reservera och disponera medel till eller från RUR. Enligt författningskommentarerna bör riktlinjerna om reserveringen kopplas till resultatmål och ekonomisk ställning.

Syftet med RUR är enligt förarbetena till lagtexten att ge en möjlighet att utjämna intäkter över en konjunkturcykel. Syftet är därmed att kunna bygga upp en reserv under goda tider för att senare, under vissa omständigheter, kunna utnyttja denna när till exempel skatteunderlagsutvecklingen är svag. RUR ska därigenom vara ett sätt att kunna arbeta med mer långsiktiga mål än balanskravets fokus på ett kalenderår i taget.

Med RUR kan kommunen vid en tillfällig intäktsdämpning undvika kortsiktiga neddragningar av verksamheter som eventuellt senare måste byggas upp igen. Avsikten med RUR är inte, som framgår av förarbetena, att möjliggöra en överbeskattning där delar av överskotten årligen sparas för framtiden. RUR ska inte heller göra det möjligt att under en längre tid ha en nivå på skatteuttaget som är lägre, eller en kostnadsnivå som är högre, än vad som är långsiktigt hållbart utifrån riktlinjerna för god ekonomisk hushållning.

När reglerna om RUR infördes i kommunallagen 2013 fanns möjlighet att reservera överskott upparbetade från och med räkenskapsåret 2010. Därefter har det inte varit möjligt att retroaktivt reservera medel och för det fall RUR skulle införas i dag saknas möjlighet att reservera medel retroaktivt.

3.1 Riktlinjer för RUR Haninge kommun

Kommunallagen (2017:725) medger tillskapande av en resultatutjämningsreserv i syfte att utjämna intäkter över en konjunkturcykel utan att bryta mot kommunallagens balanskrav. För en sådan hantering krävs att fullmäktige beslutat om riktlinjer för när och hur medel får tillföras och ianspråk tas från resultatutjämningsreserven.

Resultatutjämningsreserv i Haninge kommun är avsedd att utjämna normala svängningar i skatteintäkter över konjunkturcykler. Syftet är att undvika kortsiktiga neddragningar av verksamheter vid ett tillfälligt vikande skatteunderlag under en konstaterad konjunktturnedgång.

Medel i resultatutjämningsreserven ska under särskilda och av fullmäktige beslutade omständigheter kunna disponeras för att få en ekonomi i balans och undvika stora nedskärningar under en tillfällig lågkonjunktur. Disposition får inte göras för att täcka strukturella underskott eller nivåhöjande kostnader. Disposition får inte heller göras för att finansiera en sänkning av utdebiterad kommunalskatt. Ianspråktagande ur reserven kan göras när rikets prognostiserade underliggande skatteunderlagsutveckling nästkommande år understiger den genomsnittliga utvecklingen för de senaste 10 åren.

3.2 Avsättning av medel till RUR

Kommunfullmäktige fattar beslut om att tillföra resurser till resultatutjämningsreserven i samband med att ärende om årsredovisning behandlas.

Reservering till en resultatutjämningsreserv får göras med högst ett belopp som motsvarar det lägsta av antingen den del av årets resultat eller den del av årets resultat efter balanskravsjusteringar som överstiger 1 procent av summan av skatteintäkter, generella statsbidrag och kommunalekonomisk utjämning.

Avsättningar till resultatutjämningsreserven får inte göras om reserven överstiger 5,0 procent av nivån för kommunens samlade skatteintäkter och generella statsbidrag under det förutvarande året.

3.3 Disponering av medel ur RUR

Ianspråktagandet får aldrig överstiga 2,0 procent av genomsnittliga skatteintäkter och generella statsbidrag för de tre senaste åren. Riktvärdet för när det är tillåtet att disponera medel ur resultatutjämningsreserven är när den årliga tillväxten i det underliggande skatteunderlaget i riket är lägre än den genomsnittliga utvecklingen de senaste tio åren.

Beslut om att disponera medel från resultatutjämningsreserven fattas i samband med kommunfullmäktiges ordinarie och årliga beslut om mål och budget. Beslut om disponering följs upp och, vid behov, revideras i samband med kommunfullmäktiges beslut om delårsrapport och årsredovisning.

4. Styrning Mål och budget

Kommunens målstyrning utgår från den politiska inriktningen i Mål och budget, i syfte att prioritera insatser inom de kommunövergripande målen. Fullmäktige fastställer övergripande mål och indikatorer för kommunen.

Nämnder och bolag ska i första hand använda indikatorer för styrning. De indikatorer som nämnden eller bolaget är ansvarig för enligt Mål och budget, ska ingå nämndens eller bolagets uppföljning och styrning. I andra hand kan nämnd eller bolag besluta om andra indikatorer som verksamheten kan påverka. Dessa indikatorer ska uppfylla samma kriterier för kommunfullmäktiges indikatorer. Alla indikatorer ska ha beslutade målvärden för varje år. Om relevanta indikatorer saknas ska en prioritering eller strategi beslutas av nämnd eller bolag. Det blir en kvalitativ prioritering istället för en indikator med målvärden. För vissa mål finns det kommunövergripande strategier i långsiktiga styrdokument som kan påverka. Indikatorer med målvärden och prioriteringar (strategier) gäller för hela mandatperioden och omprövas årligen i strategi- och budgetarbetet.

5. Budgetföljsamhet för nämnder och bolag

För att klara den långsiktiga ekonomin ska budgethållning och budgetdisciplin vara i fokus och resurser prioriteras på ett strukturerat sätt. Respekt för beslutade budgetramar är grundläggande för kommunens långsiktiga handlingsfrihet. Ekonomistyrningsprinciperna är tydliga i att nämnderna har ansvar och befogenheter att fatta nödvändiga beslut för att hålla budget. Verksamheten ska bedrivas inom befintliga ekonomiska ramar även om detta kan medföra att de i budgeten angivna målen/indikatorerna och riktlinjer för verksamheten inte helt kan uppnås. Bolagen ska i sin planering och uppföljning ha en tydlig koppling till kommunfullmäktiges mål utifrån uppdrag och ansvarsområde. Kommunen ska utöva en tydlig och effektiv ägarstyrning av de kommunala bolagen med stöd av ägardirektiv.

Om det uppstår obalans mellan ekonomiskt utrymme i budget och verksamhetsmål/indikatorer ska nämnden/styrelsen agera. Kommunens nämnder har ett ekonomi-och verksamhetsansvar som sträcker sig längre än det enskilda budgetåret för att uppfylla den politiska ledningens vision och fullmäktiges mål. Grundprincipen är att nämnderna för med sig hela över- eller underskott avseende ekonomi till kommande verksamhetsår. Detta under följande förutsättningar:

- Fullmäktige anser att resultatöverföringen är rimlig relaterat till hur nämndens överskott eller underskott har uppstått.
- Om en nämnds överskott ska föras över till nästa års nämndbudget, ska kommunen minst ha motsvarande ekonomiska utrymme i kommunens totala budget.
- Resultatöverföring från föregående år får inte tas i anspråk eller belasta i kommande års budget förrän beslut om resultatöverföring fattats av fullmäktige.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) får inte användas för verksamhet som bidrar till att nämndens rambehov ökar kommande år.
- Beviljad resultatöverföring (överskott) ska användas på ett sätt som bidrar till effektiv verksamhet och resursanvändning samt till uppfyllelse av fullmäktiges mål.
- Överskott från driftbudgeten för innevarande och tidigare år får inte användas till investeringar.
- Om en nämnd har underskott ska detta återbetalas, d.v.s. belasta nämndens budget, under kommande år. Maximalt antal år att dela upp underskott är tre år, efter beslut fattat av fullmäktige. Eftersom budgetramarna utgör gräns för kommunens ekonomiska resurser kommer tilläggsanslag under innevarande budgetår i princip inte att beviljas. Det gäller både drift och investeringsbudget.

6. Uppföljning och återrapportering

Resultatuppföljning av ekonomi och mål samt analys och åtgärder vid avvikelser är en viktig del i styrningen och en förutsättning för decentralisering av ansvar och

befogenheter. Eftersom målet med den kommunala verksamheten är att tillhandahålla tjänster av god kvalitet och använda befintliga resurser effektivt måste styrningen ha en helhetssyn på ekonomi, prestationer, måluppfyllelse och kvalitet.

Kommunstyrelsen fattar beslut om när nämnderna ska lämna sina verksamhetsuppföljningar till kommunstyrelseförvaltningen. Respektive förvaltning ska följa kommunstyrelsens tidplan och anvisningar. Fullmäktiges Mål och budget följs upp löpande under ett verksamhetsår:

- Månadsbokslut görs alla månader utom januari och juli. Dessa uppföljningar har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheternas prioriteringar (strategier) och aktiviteter
- Nämnderna följer upp, analyserar och rapporterar ekonomiskt utfall och årsprognos. Fullmäktiges mål och uppdrag följs också upp tre gånger per år med årsprognos, delårsuppföljning 1 per april, delårsuppföljning 2 per augusti och i nämndens årsredovisning.
- Utökad månadsbokslut för kommunen upprättas per 30 april. Denna uppföljning har störst fokus på ekonomisk uppföljning, prognos samt risk och känslighetsanalys, men bör även omfatta viss analys av de ekonomiska förutsättningarna i förhållande till verksamheternas strategier och aktiviteter. Utökningen jämfört med ett vanligt månadsbokslut består i sammanfattning av nämndernas och kommunstyrelsens utfall och prognos för investeringar samt avstämd balans- och resultaträkning för kommunen (ej sammanställd redovisning för hela koncernen, ej kassaflödesanalys och noter).
- Koncernens lagstadgade delårsrapport görs en gång årligen (per den 31 augusti). Fullmäktiges Mål och budget följs upp och analyseras, vilket innebär att uppföljningen omfattar både ekonomiska och verksamhetsmässiga resultat. Prognoser samt risk- och känslighetsanalyser avseende ekonomiskt resultat och uppfyllelse av fullmäktiges mål görs. Delårsrapporten per augusti ska uppfylla kraven i lagen om kommunal redovisning för delårsrapporter.
- Årsredovisningen omfattar uppföljning och analys av ekonomi och verksamhet för verksamhetsåret. Krav om kommunernas upprättande av årsredovisning finns i lagen om kommunal redovisning och i kommunallagen. Det ekonomiska

resultatet sammanställs och analyseras, jämförelser görs med föregående års budget och utfall, eller målvärde om det gäller en indikator. Bedömningar görs om fullmäktiges mål har uppfyllts eller inte. Uppföljning och analys är en viktig del i kommande års planering.

- Utöver ovanstående kan fullmäktige eller kommunstyrelse ge nämnder i uppdrag att göra särskilda uppföljningar och utvärderingar som ska rapporteras.
- Till ovanstående skall respektive nämnd följa upp den löpande verksamheten baserat på åtgärder definierade i den politiska plattformen. Kommunstyrelsen ska säkerställa att den politiska plattformen beaktas och fastställs i respektive nämnds Strategi och budget. På individuell nivå sker resultat- och målsamtal. Detta sker under första kvartalet årligen i ett samtal då medarbetarens insatser relateras i förhållande till uppsatta mål.